

9 februari 2014

Bij Mattheus 5 : 13 -16 - Zout en licht
Laat ons het zout der aarde zijn,
het licht der wereld, klaar en rein,

Misschien heeft u bij het zingen van dit lied ook altijd wel een wat dubbel gevoel.
Het zijn mooie woorden en het is een goed streven:
zout der aarde, licht der wereld willen zijn.
En in het beste geval voelen we ons door deze woorden uitgedaagd, aangespoord om het geloof in praktijk te brengen. Ze klinken als een positief appèl.
Maar tegelijk klinken er hoge verwachtingen en behoorlijke pretenties in door.
Het is nogal wat om jezelf als het zout der aarde en het licht der wereld te beschouwen.
Het roept associaties op,
met een opstelling van christenen als degenen die de waarheid in pacht hebben, het gelijk aan hun kant, mensen die zichzelf op de borst kloppen.
Zie eens hoe goed wij zijn!
Met mensen die vervuld zijn van zichzelf en van hun eigen waarheid, die zich boven de ander plaatsen en naar een ander niet kunnen luisteren.

Misschien hebben wij tegenwoordig van die op de borst klopperij niet zozeer last. Hebben we als kerk/als gelovigen niet meer zo'n sterk zelfbewustzijn.
En voelen we ons veel meer een randverschijnsel, steeds meer onzichtbaar, dan een stad die bovenop de berg ligt, zichtbaar voor iedereen.

Ons licht valt toch niet op? En misschien maakt deze tekst ons vooral beschaamd vanwege de kloof tussen het ideaal dat ons hier wordt voorgehouden en de werkelijkheid van onze kerk zoals die is.

Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.

Het licht dat wij als kerk laten schijnen is vaak zo zwak en verdeeld.

En het zijn niet altijd zulke mooie dingen die de wereld van ons te zien krijgt.

Er zijn dingen die maar beter onder de korenmaat kunnen blijven, waar je de schijnwerpers niet op moet zetten, omdat dat felle licht ons alleen maar te kijk zet .

Soms zijn wij er in de kerk eerder de oorzaak van dat mensen zich van die Vader in de hemel afkeren, dan dat ze Hem zullen loven.

Vaak slagen we er binnen de kerk al lang niet altijd in om goed met elkaar om te gaan. En we weten van de verhalen over zoveel ruzie, wantrouwen, machtsstrijd. Hoe willen we dan licht voor de wereld zijn?

Het is vanuit deze verlegenheid dat we deze woorden op ons af laten komen.

Dat heeft, denk ik, ook positieve kant. We zijn als kerk/als gelovigen veel bescheidener geworden en dat is goed.

Want niets ligt toch eigenlijk verder van de bedoeling van het evangelie af dan een houding van

zelfvoldaanheid. Maar het heeft ook een andere, meer bedenkelijke kant.

Dat we bescheidener, en veel minder zeker zijn geworden over wie wij als kerk, als gelovigen zijn, dat kan ertoe leiden dat we dezelfde houding aannemen tegenover het evangelie zelf en ook daarvan gaan denken: ach, wat stelt het eigenlijk voor, wat heeft het nu helemaal te zeggen? De kracht van de boodschap kan er ook door worden ondermijnd.

En als het zout krachteloos wordt, waar moet je dan mee zouten? Het deugt alleen nog maar om weggegooid te worden.

Deze woorden maken deel uit van de bergrede. Ze zijn een direct vervolg op de gelukwensen, die u wellicht vorige week hebt gehoord. Woorden die niet worden gericht tot de zelfgenoegzamen, maar tot nederigen van hart, treurende, zachtmoedigen, mensen die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, die verlangen naar het koninkrijk van God.

Tot deze mensen is het dat gezegd wordt: Jullie zijn het zout der aarde, jullie zijn het licht der wereld. Mensen zonder een gevestigde positie, die geen deel uitmaken van een kerk, als een trots en zelfbewust instituut is, hoog op de berg en zichtbaar voor iedereen.

Mensen juist zonder grote pretenties,
mensen die veeleer onzichtbaar blijven.
Tot deze onzichtbaren wordt gezegd:
laat je licht schijnen voor de mensen.

Wij zijn als kerk/als gemeente vaak meer bezig met de
vraag hoe we zelf kunnen overleven,
dan met de vraag hoe wij ons licht kunnen laten schijnen
voor de mensen.

Wij zijn vaak meer gericht op het in stand houden van
ons eigen instituut,
en vaak op een krampachtige manier, dan dat we bezig
zijn met de wereld om ons heen.

Als we het evangelie horen, kunnen we er niet omheen.
Dit zijn woorden die we toch ook op onszelf moeten
betrekken, of
beter: we mogen ze op onszelf betrekken.
Want we hoeven ze niet direkt en alleen te horen als een
strengere terechtwijzing.

Want zo zijn ook de gelukwensen, de zaligsprekingen
bedoeld: als bemoediging.
De grondtoon is die van de hoop, de hoop dat het anders
kan.
En eigenlijk is ook dit vervolg heel positief en heel
hoopvol.
Wij horen er al snel een hoge eis in, een bijna
onmogelijke opdracht, een ongelooflijke pretentie.

Maar eigenlijk wordt hier tegen ons gezegd : jullie zijn
iets, jullie betekenen iets, geloof daar maar in.

Jullie zijn het zout der aarde, jullie zijn het licht der wereld. Dat zijn beide veelzeggende beelden.

Zout is niet iets wat op zichzelf bestaat, op zichzelf is het niets en heb je er niets aan.

Het krijgt alleen betekenis in de verbinding met iets anders.

En ook licht op zichzelf is niets, het dient alleen om iets anders zichtbaar te maken.

Zout lost zich op en vind je in het eten niet meer terug maar je proeft het wel door alles heen, en je kijkt niet in de bron die het licht verspreidt, maar naar dat wat door dat licht verlicht wordt.

Als kerk kunnen we niet alleen op onszelf bestaan, dan zouden we zijn als een brok geconcentreerd zout, of als licht dat afgeschermd is.

Als er geen relatie is tot de aarde, tot de wereld, als er geen verbinding is, dan klopt er iets niet. We zijn er als kerk niet voor onszelf. We zijn er als mensen niet voor onszelf.

Pas als wij een verbinding aangaan met een ander, pas als het leven van die ander en zijn nood net zo werkelijk voor ons gaan worden als ons eigen leven, onze eigen nood en, pas als wij opkomen voor de wereld om ons heen, die wereld, die van God komt, dan pas worden wij werkelijk mens.

Mensen hebben mensen nodig.

Zonder dit besef mist het leven iedere kleur en smaak,
zonder dit licht is alles donker en doods.

Dit besef is het wat wij delen met alle mensen,
mensen binnen onze muren, de mensen om hier om ons
heen, maar ook mensen buiten onze muren, waaronder er
velen zijn die dit geheim misschien veel beter hebben
begrepen en er meer uit leven dan wij.

Zachtmoedigen, barmhartigen, reinen van hart,
vredestichters, soms kom je ze eerder buiten de kerk
tegen dan daarbinnen. Ook dat maakt bescheiden.

Dat ons leven niet op zichzelf staat, dat wij mensen als
licht voor een ander kunnen zijn, dat geloof delen wij
hier met elkaar en met vele anderen.

En met elkaar delen we ook de moeite die we vaak
hebben om uit dat geloof te leven, werkelijk en voluit.

Want al willen we wel anders,
vaak zijn onze eigen directe belangen, noden, zorgen en
angsten veel werkelijker,
veel belangrijker voor ons dan die van de ander.

Vaak leven we, denken we, reageren we
alsof ons leven wel op onszelf staat,
komt de verbinding niet tot stand, vinden we niet de
weg, die de ander werkelijk nabij brengt.
En misschien schermen we onszelf ook wel eens af voor
die ander, voor de wereld om ons heen, zijn we
onverschillig.

Maar dat wij hier zijn, dat we deze plek opzoeken, is,
denk ik, omdat we zo niet willen leven,
omdat we geraakt willen worden,
-ook al is dat soms pijnlijk,
omdat we aangesproken willen worden,
-ook al is dat soms confronterend,

omdat we toch zout van de aarde, licht in de wereld
willen zijn, ook al weten we soms niet hoe we dat zullen
zijn.

Dat we daarom zullen niet zullen opgeven maar blijven
opkomen voor gerechtigheid, zachtmoedigheid,
barmhartigheid, en vrede.

Dat onze woorden en daden zullen zijn als zout van de
aarde, als licht in de wereld. Dat zo ons geloof zal zijn.

Gereformeerde Kerk Loosdrecht
ds. Hillegonda Ploeger